

Overdenking 2 december 2012 Utrecht Silo door Jaap Boeschoten

Zacharia 14, 1 - 9

Lucas 21, 25 - 31

'De volkeren sidderen van angst voor het geweld van de zee' (Lucas 21) Dat kon nog wel eens actueel worden als we de kranten mogen geloven die berichten over de zeespiegel.

In de krant gelezen: Zeespiegel stijgt toch weer meer dan verwacht, er zijn de laatste 10 jaar meer stormen, overstromingen en droogten, de crisis duurt langer, we gaan er allemaal op achteruit. Toch is de kop van Trouw op vrijdag: 'Geloof het of niet: we zijn gelukkig', een 7,7 voor eigen leven. Maar de dreiging is niet minder. Misschien zijn we gewoon goed in het kop in het zand steken, ontkennen.

De teksten vandaag beginnen ook dreigend. Zacharia spreekt over 'Die dag'. Het beeld dat de Heer zijn voeten op de Olijfberg zet is al intimiderend. Vervolgens is er sprake van vlucht, duisternis, kou en vorst.

En in de apocalyptische beschrijving van Lucas is het al niet veel beter: tekenen aan zon, maan en sterren, op aarde volkeren die sidderen van angst voor de zee, die zich van zijn meest chaotische en vernietigende kant laat zien, angst en vrede, de hemelse machten die wankelen.

Wat moeten we met deze dreigende teksten, Goed dat de kinderen al weg zijn. ze zouden bang worden als ze ze zouden begrijpen.

Dit jaar stellen we moeilijke vragen aan de orde en vandaag kun je stellen dat we moeilijke teksten op het rooster hebben staan. Daar ga je liever omheen en wat bemoedigender verhalen te lezen. Ook geen feestelijk begin voor de Advent.

Zacharia, profeet in Jeruzalem rond 520 voor Christus. De eerste ballingen zijn 20 jaar daarvoor al teruggekeerd uit Babel. Aanvankelijke enthousiast: we gaan Jeruzalem en de tempel weer opbouwen. Maar er volgt al spoedig een moeilijke periode: rivaliteit tussen groepen met verschillende ideeën. Er is weinig geld en voor de opbouw is veel geld nodig. De tempel ligt nog steeds in puin.

In die situatie spreekt Zacharia. Hij wil de mensen moed inspreken en aan het werk zetten, de opbouw moet beginnen. Daartoe beschrijft hij eerst de ellende die het volk al heeft gekend: het volk voor de helft weggevoerd, strijd tegen Israël van alle omringende volken, kortom de verwoesting door Nebukadnezar in 587, maar ook de latere verwoestingen.

Maar dit is geen dreiging, het is erkennen en herkennen van de situatie van de hoorders/lezers. Deze woorden geven de situatie weer waarin zij leven. Echt troosten is de ellende van de mensen serieus nemen en dan perspectief bieden, een uitzicht waarmee je verder kunt leven. De Bijbel wil niet dreigen, maar brengt [...] de ervaren dreiging onder woorden'.

Ook Lucas heeft zich laten inspireren door de verwoesting van Jeruzalem door Nebukadnezar.

Beide teksten richten zich tot dezelfde soort luisteraars: mensen die op de puinhopen van Jeruzalem zitten, naast een verwoeste tempel en met weinig of geen perspectief. Hoe kan hij die mensen opbeuren en echt troosten, d.w.z. een toekomstperspectief bieden?

Maar dan gaat Zacharia door en beschrijft hoe God opkomt om in te grijpen. Hij zet zijn voet op de Olijfberg die spleet en een dal laat ontstaan. Iedereen vlucht weg en het licht verdwijnt, er is geen verschil meer tussen dag en nacht. Mooie manier van troost bieden zeg . . .

Maar als het echt donker is, tegen de avond, dan gloort er licht. Er ontstaat een bron in Jeruzalem, er stroomt zuiver water naar beide kanten zomer en winter. En dan zal de heer als koning regeren over heel de aarde, niet alleen Jeruzalem en Israël.

Dat is perspectief bieden! een groots visioen waarin de Heer koning is en alles goed maakt.

De toehoorders mogen dus niet in de put blijven zitten en moeten optimistischer denken over hun toekomst? Nee, Zacharia en Lucas brengen geen optimisme, maar hoop en dat is wat anders. Optimisme is kijken naar de werkelijkheid en daar de aanzetten tot een verandering ten goede in zien. Als je anders dan een pessimist naar de werkelijkheid kijkt, zie je dat het beter gaat worden: alles komt goed. Maar dat zegt de profeet niet: alles komt vanzelf goed. Hij verwacht niet dat alles vanzelf goed komt. Nee, hij wil hoop bieden. Hoop is veel minder een optimistische toekomstvisie als wel het hardnekkige geloof dat er iets echt gaat/moet veranderen. En dan kan er een idealere wereld komen. Hoop gaat tegen de realisten in, biedt een hardnekkig vertrouwen dat het anders kan en zal gaan. Daarvoor moeten mensen veranderen, en zal er iemand moeten ingrijpen.

De kern van de Lucas-lezing is volgens mij: niet HET komt, maar HIJ komt. Anders gezegd: De eeuwen door zijn er groepen en sekten geweest, die met de Bijbel in de ene hand en de krant in de andere, precies meenden te kunnen aanwijzen dat het einde der tijden er NU toch wel aankwam. Het bekendst voor ons zijn de Jehova-getuigen; en dit jaar de adepten van de Maya-kalender. Maar de berekeningen kloppen nooit. Toch hebben ze op één punt gelijk: wat Jezus zegt over oorlogen en geruchten van oorlogen, over aardbevingen en kosmische gebeurtenissen en over angst en vrees IS herkenbaar, IS zichtbaar. Niet omdat Jezus een toekomstvoorspeller was, maar omdat hij deze wereld doorhad, met alle list en bedrog, met alle machtspelletjes en wreedheden van de mensen én van de natuur. Wat hij heeft gezegd, is daarom door de tijden heen altijd wáár herkend door mensen in de tijd waarin ze zelf leefden. Ook wij zouden de voorbeelden erbij kunnen halen: Israël en de Palestijnen, Congo, Rwanda, Syrië, Soedan, de vele dictaturen, de rampen, het milieu ... Deze woorden van Jezus zijn dus van alle tijden; dat blijkt ook uit wat Jezus zegt tot troost en bemoediging van iedereen die bang of bezorgd is, waar het met deze wereld naar toe gaat: 'Al zouden hemel en aarde voorbijgaan, mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan'. Die blijven geldig en van waarde.

En toen sprak Jezus een gelijkenis: 'Zoals je aan de bomen ziet wanneer het voorjaar wordt, zo weet je ook, als je dit allemaal ziet gebeuren, dat de oogsttijd nabij is.' De tijd waarin het kaf van het koren wordt gescheiden, de schapen van de bokken, het onkruid van de tarwe, het gezonde van het verziekte. Het oordeel: een crisis dus, waarin de scheidslijnen zichtbaar worden. Denk aan de oorlogstijd: dán wordt duidelijk wie aan welke kant staat.

De crisis waar Jezus over spreekt, is er altijd. Dat weten we via de tv-berichten. Of we zien het om ons heen, of misschien maken we het zelf mee in ons eigen bestaan: geen toekomst meer, geen hoop, geen uitzicht.

Voor talloze mensen is dat de bittere werkelijkheid, de werkelijkheid van deze wereld. Jezus heeft het gezien, en opent ons de ogen ervoor. Het uiterste, het meest extreme is nabij, altijd.

Maar - en dat is misschien wel het belangrijkste wat hier wordt verkondigd - : Jezus zegt niet domweg iets van: HET komt, of het komt wel goed of zo, of: het einde komt. Nee, als we goed gelezen en gehoord hebben, staat er geschreven: HIJ komt. Niet HET komt, maar HIJ komt: de mensenzoon, zoon van Jozef, zoon van David, zoon van Abram, zoon van Adam, zoon van mensen, die ook zoon van God genoemd wordt. Helpman, reisgenoot, broeder. Mens, die naast je is, die naar jou omziet, die je de hand reikt.

DAT is de troost en de bemoediging, die ons wordt verkondigd: dat we - dwars door alle treurnis heen en midden in welke crisis ook - mogen leven met verwachting. Dat we mogen uitzien naar hem, die komt om (eindelijk) recht te doen aan levenden en doden.

Het mooie is dat hoop betekent dat we een weg zien om uit onze ellende weg te komen. Hoop op iemand die komt schakelt ook onszelf in. Hoop, in tegenstelling tot optimisme, geeft mij een rol, een handvat om de toekomst tegemoet te gaan. Ik moet meedoen en zie een weg. Dat maakt hoop zo belangrijk.

Erik Borgman: Het is tijd om weer te leren hopen. Juist wie het niet langer lukt optimistisch te zijn, kan weer opnieuw leren hopen. Het Christendom is een tweemaal geboren godsdienst: nadat eerst alle gelovigheid uit de handen is geslagen, begint het pas echt. Advent moet ook wel beginnen met dat uit de handen slaan van alle zelfbedachte godsdienstigheid, die vaak de vorm krijgt van 'wat hebben we het toch goed met elkaar.' In plaats daarvan kan de kerk een plaats worden waar hoop en vertrouwen gedeeld worden. Niet dat de kerk zelf hoop te bieden heeft, dat is te veel eer. We verwachten een Ander, die komt.

Zo mogen we hoopvol op weg gaan naar Kerst, verwachtende Hij die komt, het Kind die er al was. Zie de tekenen zoals aan de bomen. In de ergste dreiging geeft God een uitweg, een vluchtroute dwars door de Olijfberg, een belofte als de knoppen aan de vijgenbomen.

Denk aan Luther, die zei: als ik wist dat morgen de wereld vergaat, dan plant ik vandaag nog een appelboom.

En een collega die een vijgenboom had geplant, die heel lang blad houdt, maar ook heel laat weer blad krijgt. Hij wilde rond de zomer het blijkbaar dode boompje al weer uit de grond trekken, toen hij heel klein en voorzichtig een knopje zag. Hij liet het dus maar staan, op hoop van zegen. En waarachtig, het blad kwam toch nog, later en anders dan hij had verwacht.

Zo willen deze verhalen geen makkelijk uitzicht geven op een spoedige oplossing van alle problemen, maar spreekt van hoop op bescherming, dat je behoed wordt, totdat het allemaal echt voorbij is en Gods tijd werkelijk begint. En aan dat perspectief, dat komend Rijk van God, mag ik mijn steentje bijdragen door concreet wat te veranderen aan de wereld, door mij in te zetten en kleine tekens van dat Rijk op te richten, kleine vijgeknopjes van hoop te planten.